

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/21/2025
Identifikačné číslo spisu:	3124202648
Dátum vydania rozhodnutia:	29.04.2026
Meno a priezvisko:	Mgr. Renáta Gavalcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:3124202648.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu V. V., narodeného XU. zastúpeného advokátom JUDr. Romanom Grigelom, Banská Bystrica, Nad plážou 16, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti SR, Bratislava, Račianska 71, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 81C/14/2024, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 13. novembra 2024 sp. zn. 5Co/85/2024, takto

rozhodol:

I. Dovolanie o d m i e t a.

II. Žalovaná má voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 19. júna 2024 č. k. 81C/14/2024-62 v spojení s opravným uznesením z 08. októbra 2024 č. k. 81C/14/2024-76 výrokom I. žalobu zamietol; a výrokom II. rozhodol o náhrade trov konania tak, že žalovaná má voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, ktorú náhradu trov konania je žalobca povinný zaplatiť žalovanej do 3 dní od právoplatnosti uznesenia o výške trov konania, ktoré po právoplatnosti tohto rozsudku vydá súdny úradník.

1.1. Súd prvej inštancie konštatoval, že žaloba žalobcu nie je dôvodná. Predmetom konania je nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá mu mala vzniknúť v dôsledku namietaných prietáhov Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 8T/99/2018. Súd v prvom rade skúmal, či sú splnené procesné podmienky na podanie tejto žaloby s poukazom na § 15 ods. 1 zák. č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Bolo preukázané a nesporné, že žalobca si svoj nárok riadne uplatnil na orgáne, ktorý je príslušný konať v mene štátu - na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky, a to žiadosťou zo dňa 16. 8. 2023, ktorý jej žiadosti nevyhovel. Tým bola splnená procesná podmienka na podanie tejto žaloby. V konaní nebolo sporné, že žalobca bol právoplatným rozsudkom Okresného súdu Trenčín sp. zn. 8T/99/2018 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne č. k. 23To/53/2022-7524 zo dňa 05. 09. 2022 odsúdený za viaceré trestné činy. Tiež nebolo sporné, že nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky III. ÚS 266/2020-38 zo dňa 04. 02. 2021 bolo konštatované, že základné právo žalobcu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 8T 99/2018 boli porušené. Spornou otázkou bolo, či samotné konštatovanie porušenia práva ústavným súdom, resp. existencia prietáhov v trestnom konaní je bez ďalšieho dôvodom na priznanie nemajetkovej ujmy žalobcovi alebo či pre priznanie nemajetkovej náhrady je potrebné splniť podmienky - existenciu niektorého zo zásahov podľa § 3 ods. 1 z. č. 514/2003 Z. z. - preukázanie vzniku škody a príčinnej súvislosti medzi týmito zložkami. Žalobca v žalobe skutkovo nezdôvodnil požadovaný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, keď neuviedol, že by mu v dôsledku ním vytýkaného nesprávneho úradného postupu bola spôsobená nemajetková ujma a čo táto predstavovala. Z jeho žaloby tak nie je zrejmé, či a akým spôsobom sa prejavil nesprávny úradný postup Okresného súdu Trenčín v konaní sp. zn. 8T/99/2018, v jeho inej ako majetkovej sfére, a či mu spôsobil nejaké následky odškodniteľné priznaním nemajetkovej ujmy. Samotná existencia nesprávneho úradného postupu spočívajúceho v prietáhoch v konaní Okresného súdu Trenčín, nemá bez ďalšieho za následok vznik nároku na nemajetkovú ujmu, ako nesprávne namietal žalobca, poukazujúc na rozhodnutia ESLP. Aj tu platí povinnosť tvrdenia a následného preukázania vzniku nemajetkovej ujmy, pretože okolnosť prietáhov v súdnom konaní, i keď dlhodobejšia, bez osvedčenia skutočností preukazujúcich dopad nesprávneho úradného postupu, jeho vplyvu a následkov na žalobcu v rôznych oblastiach pôsobenia, nemá za následok automatický vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Súd mal za to, že žalobca neunesol dôkazné bremeno ani bremeno tvrdenia vo vzťahu k preukázaniu príčinnej súvislosti medzi žalobcom tvrdenou nemajetkovou ujmu a požadovanou náhradou. Súd poukazuje na to, že nečinnosť orgánu verejnej moci, či zbytočné prietahy v konaní nepochybne znamenajú pre poškodeného určitú imateriálnu ujmu, to však ale poškodeného nezbavuje povinnosti preukázať v prípade uplatňovania jej peňažnej náhrady vznik tejto ujmy v jednotlivých oblastiach života a intenzitu zásahu ako aj to, že iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočne účinným a efektívnym prostriedkom na vyváženie či zmiernenie tejto vzniknutej ujmy. V dôsledku neprimerane dlhotrvajúceho konania možno ujmu spočívajúcu v neistote poškodeného ohľadne výsledku konania predpokladať, je ale už predmetom ďalšieho dokazovania či ide o ujmu nepatrnú alebo značnú, kedy je na poškodenom, aby svoje tvrdenia o existencii takých relevantných skutočností, ktoré umožňujú hĺbku zásahu alebo významne ovplyvňujú jeho životnú situáciu hodnoverne v konaní preukázal. Nesprávny úradný postup nemožno považovať bez ďalšieho za konanie, v dôsledku ktorého by žalobcovi automaticky prináležal nárok na peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy. Žalobca dostatočne spoľahlivo nedokázal dôvodnosť uplatnenej peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy, keď náležite nepreukázal vznik konkrétnych nepriaznivých následkov, ktoré mu mali v súvislosti s nesprávnym úradným postupom vzniknúť a jeho všeobecné tvrdenia v tomto smere tak zostali v konaní dôkazne nepodložené. Vo vzťahu ku skúmaniu splnenia zákonom stanovených predpokladov vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy súd preto dospel k záveru, že podanej žalobe nemožno vyhovieť, nakoľko žalobca nepreukázal príčinnú súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a jeho nemajetkovou ujmu. Žalobcu v spore zaťažovalo dôkazné bremeno spočívajúce v povinnosti preukázať skutočnosti, z ktorých by vyplývalo, že mu v dôsledku nesprávneho úradného postupu súdu vznikla nemajetková ujma, na ktorej reparáciu je potrebné priznať aj náhradu v peniazoch. Vo vzťahu ku skúmaniu vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy teda podanej žalobe nemožno vyhovieť, keďže žalobca, ktorý v tomto smere nenavrhol žiadne dokazovanie za stavu, keď vznik ujmy sa neprezumuje, náležite nepreukázal konkrétne následky obmedzenia osobnostných práv v súvislosti so zistenými prietahmi v konaní a zároveň nepreukázal ani príčinnú súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom (prietahmi) a nemajetkovou ujmu. Len potenciálna možnosť vzniku negatívnych následkov nepostačuje na priznanie finančnej kompenzácie. S poukazom na uvedené, súd žalobu zamietol.

1.2. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP. Žalovaná bola v spore plne úspešná, a preto jej vzniklo právo na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. O výške trov v zmysle § 262 ods. 2 CSP rozhodne súdny úradník po právoplatnosti tohto rozhodnutia.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“), na odvolanie žalobcu, rozsudkom z 13. novembra 2024 sp. zn. 5Co/85/2024 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením; a určil, že žalovaná má nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobcovi v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd konštatoval, že žalobca v žalobe skutkovo nezdôvodnil požadovaný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, keď neuviedol, že by mu v dôsledku ním vytýkaného nesprávneho úradného postupu bola spôsobená nemajetková ujma a čo táto predstavovala. Z jeho žaloby tak aj podľa odvolacieho súdu nie je zrejmé, či a akým spôsobom sa prejavil nesprávny úradný postup Okresného súdu Trenčín v konaní sp. zn. 8T/99/2018, v jeho inej ako majetkovej sfére, a či mu spôsobil nejaké následky odškodnitelné priznaním nemajetkovej ujmy. Ako správne konštatoval súd prvej inštancie, samotná existencia nesprávneho úradného postupu spočívajúceho v prietáhoch v konaní Okresného súdu Trenčín, resp. v dĺžke trestného konania nemá bez ďalšieho za následok vznik nároku na nemajetkovú ujmu, ako nesprávne namietal žalobca, poukazujúc na rozhodnutia EŠLP. Aj tu platí povinnosť tvrdenia a následného preukázania vzniku nemajetkovej ujmy, pretože okolnosť prietáhov v súdnom konaní, i keď dlhodobejšia, bez osvedčenia skutočností preukazujúcich dopad nesprávneho úradného postupu, jeho vplyvu a následkov na žalobcu v rôznych oblastiach pôsobenia, nemá za následok automatický vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Rovnako správne súd prvej inštancie uviedol, že konanie o náhradu škody a nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z. je totiž súdnym konaním, v ktorom platí zásada kontradiktórnosti a unesenia dôkazného bremena žalobcom a nemožno ho stotožňovať napr. s konaním Ústavného súdu Slovenskej republiky o sťažnosti na porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, v ktorom ústavný súd zistil, že štátny orgán spôsobil neodôvodnené prietahy v konaní, prizná sťažovateľovi aj primerané finančné zadosťučinenie; nemožno ho stotožňovať ani s konaním pred EŠLP vo veci porušenia práv zaručených Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. V tejto súvislosti k námietkam žalobcu uvádzanými v podanom odvolaní, že súd prvej inštancie namiesto toho, aby aplikoval dohovor v zmysle jeho výkladu Európskym súdom pre ľudské práva (vo veci Zullo proti Taliansku zo dňa 10. 11. 2004, aj Eckle v. SRN z 15. 07. 1982) a Ústavu SR v zmysle jej výkladu ÚS SR (bod 9. uznesenia ÚS SR zo dňa 16. 06. 2011, sp. zn. I. ÚS 236/2011) a chránil žalobcove ústavou a dohovorom garantované práva, tak súd rozhodol, že o „morálnej ujme“ môže rozhodovať iba ÚS SR a EŠLP, čo sa prieči nielen uvedenej (a nespočetnej) judikatúry ÚS SR, ale aj elementárnej logiky, odvolací súd poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/222/2021 zo dňa 30. marca 2023, v ktorom bola predmetom posúdenia nemajetková ujma spôsobená nesprávnym úradným postupom spočívajúcom v prietáhoch v súdnom konaní. Rovnako poukázal na uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 16/2024 zo dňa 11. 01. 2024. Odvolací súd dáva do pozornosti aj uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 285/2018, v ktorom ústavný súd podrobil prieskumu závery krajského súdu vyslovené v konaní o náhradu škody a nemajetkovej ujmy za nesprávny úradný postup spočívajúcu v neprimeranej dĺžke súdneho konania. Súd prvej inštancie vzhľadom na vyššie uvedené teda správne dospel k záveru, že žalobca neunesol dôkazné bremeno ani bremeno tvrdenia vo vzťahu k preukázaniu príčinnej súvislosti medzi žalobcom tvrdenou nemajetkovou ujmu a požadovanou náhradou. Ako už bolo uvedené vyššie, podľa § 17 ods. 2 z. č. 514/2003 Z. z. v prípade ak iba samostatné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak. Dôkazné bremeno sa chápe v spojitosti s procesnou zodpovednosťou účastníka konania za to, že ak v konaní neboli preukázané jeho tvrdenia, prejaví sa to v jeho procesnom neúspechu. Označenie rozhodujúcich skutočností znamená prezentovanie okolností, od ktorých žalobca v súdnom spore odvodzuje opodstatnenosť svojho návrhu a ich označenie má aj procesnoprávne dôsledky. Súd prvej inštancie správne poukázal na to (tak ako uviedol NS SR vo svojich rozhodnutiach, na ktoré poukázal odvolací súd), že nečinnosť orgánu verejnej moci, či zbytočné prietahy v konaní nepochybne znamenajú pre poškodeného určitú imateriálnu ujmu, to však ale poškodeného nezbavuje povinnosti preukázať v prípade uplatňovania jej peňažnej náhrady vznik tejto ujmy v jednotlivých oblastiach života a intenzitu zásahu ako aj to, že iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočne účinným a efektívnym prostriedkom na vyváženie či zmiernenie tejto vzniknutej ujmy. V dôsledku neprimerane dlhotrvajúceho konania možno ujmu spočívajúcu v neistote poškodeného ohľadne výsledku konania predpokladať, je ale už predmetom ďalšieho dokazovania či ide o ujmu nepatrnú alebo značnú, kedy je na poškodenom, aby svoje tvrdenia o existencii takých relevantných skutočností, ktoré umožňujú hĺbku zásahu alebo významne ovplyvňujú jeho životnú situáciu hodnoverne v konaní preukázal. Nesprávny úradný postup nemožno považovať bez ďalšieho za konanie, v dôsledku ktorého by žalobcovi automaticky prináležal nárok na peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy. Žalobca ani podľa odvolacieho súdu dostatočne

spoľahlivo nepreukázal dôvodnosť uplatnenej peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy, keď náležite nepreukázal vznik konkrétnych nepriaznivých následkov, ktoré mu mali v súvislosti s nesprávnym úradným postupom vzniknúť a jeho všeobecné tvrdenia v tomto smere tak zostali v konaní dôkazne nepodložené. Vo vzťahu ku skúmaniu splnenia zákonom stanovených predpokladov vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie preto správne dospel k záveru, že podanej žalobe nemožno vyhovieť, nakoľko žalobca nepreukázal príčinnú súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a jeho nemajetkovou ujmov. Žalobcu v spore zaťažovalo dôkazné bremeno spočívajúce v povinnosti preukázať skutočnosti, z ktorých by vyplývalo, že mu v dôsledku nesprávneho úradného postupu súdu vznikla nemajetková ujma, na ktorej reparáciu je potrebné priznať aj náhradu v peniazoch. Z ustálenej rozhodovacej praxe teda vyplýva, že dôkazná povinnosť na preukázanie splnenia kvalifikovaných podmienok pre priznanie nemajetkovej ujmy, ako i kritérií pre určenie jej výšky stíha výlučne poškodeného, teda žalobcu. Iná situácia nastáva pri aplikácii z. č. 514/2003 Z. z., čiže pri preukazovaní nároku na nemajetkovú ujmu, nakoľko priznanie nemajetkovej ujmy nastupuje až v prípade, ak konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadost'účením. Následne sa nemajetková ujma určuje s prihliadnutím, ako už bolo uvedené vyššie, na osobu poškodeného a jeho doterajší život, ako aj závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k nej došlo, ako aj závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v jeho súkromnom živote, prípadne v spoločenskom uplatnení. Vo vzťahu ku skúmaniu vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy teda podanej žalobe ani podľa odvolacieho súdu nemožno vyhovieť, keďže žalobca, ktorý v tomto smere nenavrhoval žiadne dokazovanie za stavu, keď vznik ujmy sa neprezumuje, náležite nepreukázal konkrétne následky obmedzenia osobnostných práv v súvislosti so zistenými prieťahmi v konaní a zároveň nepreukázal ani príčinnú súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom (prieťahmi) a nemajetkovou ujmov. Len potenciálna možnosť vzniku negatívnych následkov nepostačuje na priznanie finančnej kompenzácie. Vzhľadom na vyššie uvedené súd prvej inštancie správne žalobu zamietol. Vzhľadom na vyššie uvedené teda súd prvej inštancie v predmetnej veci z výsledkov dokazovania vyvodil správny skutkový záver, na ktorý aplikoval správnu právnu úpravu, preto odvolací súd nepovažoval námietky žalobcu za opodstatnené a rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením podľa § 387 ods. 1, 2 CSP ako vecne správny potvrdil.

2.2. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP. V odvolacom konaní úspešnej žalovanej odvolací súd priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobcovi v rozsahu 100 % s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktoré odôvodnil poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

3.1. Dovolateľ uvádza, že pri určení výšky trestu súd vôbec nezobral do úvahy Ústavným súdom SR konštatované zbytočné prieťahy v trestnom konaní resp. neprimeranú dĺžku konania. Súd prvej inštancie nesprávne uviedol, že prieťahy v súdnom konaní nemajú za následok automaticky vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy (hoci rozhodnutie EŠLP vo veci Zullo proti Taliansku zo dňa 10. 11. 2004 konštatuje presný opak), a že konanie podľa zákona č. 514/2003 Z. z. nemožno stotožňovať s konaním na Ústavnom súde SR ani s konaním pred EŠLP. Súd nerozlíšil medzi prieťahmi a celkovou dĺžkou trestného konania. Žalobca sa v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej pri výkone verejnej moci nedomáhal náhrady nemajetkovej ujmy (alebo morálnej ujmy) len za zbytočné prieťahy, ale aj za extrémne dlhé trestné konanie. Trestné konanie môže trvať príliš dlho aj bez zbytočných prieťahov. V konečnom dôsledku samotný judikát EŠLP vo veci Zullo proti Taliansku zo dňa 10. 11. 2004, na ktorý žalobca poukázal vo svojej žalobe, priznal danému sťažovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy za každý rok konania a nie za rok prieťahu čo žalobca aj zdôraznil v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej pri výkone verejnej moci. Samozrejme trestné konanie môže byť dlhé/dlhšie aj v dôsledku prieťahov (ako tomu aj bolo v tomto prípade - pozri nález ÚS SR zo dňa 04. 02. 2021, sp. zn. III. ÚS 266/2020), avšak prieťahy a dĺžka konania nie sú totožné pojmy. Súd prvej inštancie a odvolací súd konštatovali, že žalobca musí najprv v podstate povinne prehrať v konaní na súde prvej inštancie, v rámci odvolania a prípadne aj dovolania a až potom sa konečne po rokoch a minutých finančných prostriedkoch môže domáhať svojich práv na ÚS SR resp. EŠLP. Takýto prístup oboch súdov k „riešeniu súdnej právnej veci“ je očividne nesprávny. Žalobca poukazuje na to, že označil rozhodujúce

skutočnosti, a to najmä právoplatný rozsudok Okresného súdu Trenčín zo dňa 10. 12. 2021, sp. zn. 8T/99/2018. Problém je v tom, že súd prvej inštancie (ako aj odvolací) odmietol tieto rozhodujúce skutočnosti posúdiť a hodnotiť. Pokiaľ súdy uviedli, že žalobca nepreukázal vznik konkrétnych nepriaznivých následkov, tak žalobca poukazuje na to, že konkrétny nepriaznivý následok bol vyšší trest odňatia slobody, závažnosť následkov v žalobcovom súkromnom živote a v spoločenskom uplatnení je evidentná - osoba vo výkone trestu prakticky nemá žiaden súkromný život ani spoločenské uplatnenie, čiže neprimeraná výška trestu v dôsledku nezniženia trestu merateľným spôsobom v dôsledku zbytočných prietahov/dĺžky konania jednoznačne malo závažné následky, nakoľko každý mesiac vo výkone trestu odňatia slobody znamená ďalší mesiac s prakticky nulovým súkromným životom a so žiadnym spoločenským uplatnením. K otázke o koľko sa trest znížil v dôsledku zbytočných prietahov/dĺžky konania resp. v akej miere bol trest zmiernený v dôsledku zbytočných prietahov/dĺžky konania a koľko v dôsledku všetkých ostatných dôvodov pre určenie/zníženie trestu, (čiže merateľnosť zníženia trestu v dôsledku zbytočných prietahov/dĺžky konania), sa odvolací súd vôbec nevyjadril, a teda nedal špecifickú odpoveď na argument, ktorý bol pre rozhodnutie rozhodujúci.

3.2. Právna otázka, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená a na ktorej rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo je otázka, či všeobecný súd môže v rámci konania o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej pri výkone verejnej moci priznať náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá bola spôsobená dĺžkou konania (nielen prietahmi) v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (vo veci Zullo proti Taliansku zo dňa 10. 11. 2004) v súlade s výpočtovým základom pohybujúcim sa medzi 1.000 eur - 1.500 eur za rok konania (a nie za rok prietahu). Odvolací súd (ako aj súd prvej inštancie) posúdil túto právnu otázku tak, že všeobecný súd nemôže v rámci konania o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej pri výkone verejnej moci priznať náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá bola spôsobená dĺžkou konania, nakoľko tak môže urobiť iba Ústavný súd SR alebo Európsky súd pre ľudské práva. Takéto právne posúdenie je však nesprávne, a preto dovolací dôvod v zmysle § 432 ods. 1 CSP je, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Správne posúdenie uvedenej právnej otázky je, že ochrana ústavou prípadne dohovorom garantovaných práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu alebo Európskemu súdu pre ľudské práva, ale aj všeobecným súdom (uznesenie ÚS SR, sp. zn. I. ÚS 426/2014, rovnako II. ÚS 13/01, I. ÚS 241/07).

3.3. Dovolateľ žiada, aby dovolací súd napadnutý rozsudok okresného (v spojení s opravným uznesením), v spojení s rozsudkom krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu nevyjadrila.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť, z čoho konkrétne vyvodzuje prípustnosť dovolania a v spojitosti s tým označiť v dovolaní náležitým spôsobom tiež dovolací dôvod. V dôsledku spomenutej viazanosti neskúma dovolací súd správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v §

420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti jeho strán, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia a na jeho riadne odôvodnenie, zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

8.2. Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

9. Pretože dovolateľ namietal nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, dovolací súd pristúpil k posúdeniu argumentačnej udržateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu z pohľadu, či napĺňa záruky garantujúce, že výkon spravodlivosti v danom prípade nie je arbitrárny (svojvoľný) a či je zachované právo dovolateľa na riadne odôvodnenie rozhodnutia.

10. Ústavný súd Slovenskej republiky vo viacerých svojich rozhodnutiach, aktuálne napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 zo dňa 27. januára 2022 uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie veci a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

11. Z obsahu dovolania vyplýva, že žalobca namietal nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia, najmä to, že súd nerozlišil medzi prieťahmi a celkovou dĺžkou trestného konania; nesúhlasil s názorom, že žalobca musí najprv prehrať v konaní na súde prvej inštancie, v rámci odvolania a prípadne aj dovolania a až potom sa môže domáhať svojich práv na ÚS SR resp. ESLP; poukazoval na konkrétne nepriaznivé následky; v akej miere bol trest zmiernený v dôsledku zbytočných prieťahov/dĺžky konania.

12. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09). Podľa názoru dovolacieho súdu odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v spojení s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre

vec podstatných skutkových a právnych otázok. Z odôvodnení oboch rozhodnutí sú zrejmé právne úvahy odvolacieho aj okresného súdu, ktoré viedli k prijatiu konečného záveru. Súd prvej inštancie spolu s odvolacím súdom uviedli, čo je predmetom konania, aké skutočnosti tvrdili sporové strany, z ktorých vykonaných dôkazov vychádzali, ako ich vyhodnotili, jasne a zrozumiteľne vysvetlili, ktoré skutočnosti vzali za preukázané, teda z akého skutkového stavu veci vychádzali, ktoré ustanovenia zákona aplikovali a ako vec právne posúdili a zároveň sa vysporiadali s podstatnými vyjadreniami a námietkami strán konania.

12.1. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia relevantným spôsobom vysporiadal s námietkami žalobcu, kde vyhodnotil, že „... v prípade nároku na náhradu nemajetkovej ujmy nepostačí tvrdiť prietahy v konaní alebo neprimeranú dĺžku konania a primeranosť nároku. Existencia (imateriálnej) ujmy a príčinná súvislosť medzi ňou a nesprávnym úradným postupom musí byť tvrdená a preukázaná. Z dokazovania vykonaného pred súdom prvej inštancie vyplýva, že žalobca v žalobe skutkovo nezdôvodnil požadovaný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, keď neuviedol, že by mu v dôsledku ním vytýkaného nesprávneho úradného postupu bola spôsobená nemajetková ujma a čo táto predstavovala... samotná existencia nesprávneho úradného postupu spočívajúceho v prietahoch v konaní Okresného súdu Trenčín, resp. v dĺžke trestného konania nemá bez ďalšieho za následok vznik nároku na nemajetkovú ujmu, ako nesprávne namietal žalobca, poukazujúc na rozhodnutia EŠLP. Aj tu platí povinnosť tvrdenia a následného preukázania vzniku nemajetkovej ujmy, pretože okolnosť prietahov v súdnom konaní, i keď dlhodobejšia, bez osvedčenia skutočností preukazujúcich dopad nesprávneho úradného postupu, jeho vplyvu a následkov na žalobcu v rôznych oblastiach pôsobenia, nemá za následok automatický vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy.... ak by konajúce sudy pripustili záver, že v spore o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej neprimeranou dĺžkou konania sa nevyžaduje od žalobcu unesenie dôkazného bremena a teda, že sa od žalobcu nevyžaduje preukazovanie existencie a rozsahu ujmy spôsobenej nesprávnym úradným postupom podľa § 17 ods. 2 a 3 z. č. 514/2003 Z. z., vytvoril by sa priestor na svojvôľu súdu v dôsledku absolútneho odchýlenia sa od znenia príslušných zákonných ustanovení, čím by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05). V naznačenom hypotetickom prípade by jednoznačne išlo o arbitrárne posúdenie, ktoré by predstavovalo zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces protistrany. Práve závery presadzované sťažovateľom nemajú žiadnu oporu v zákone č. 514/2003 Z. z. ani v judikatúre ústavného súdu (I. ÚS 170/2023, I. ÚS 177/2023)".

12.2. Odvolací súd taktiež v bode 17. svojho rozhodnutia dôvodil, že „... morálna ujma, ktorá bola priznaná v rozsudku EŠLP za prietahy v konaní, je morálnou ujmov, ktorú môže bez realizácie dokazovania priznať buď vnútroštátny ústavný súd alebo Európsky súd pre ľudské práva, ktoré sudy sa vôbec nemusia zaoberať predpokladmi pre vznik nesprávneho úradného postupu. Na požadovanie a priznanie morálnej ujmy v konaniach pred týmito súdmi stačí vo všeobecnosti konštatovanie prietahov v súdnom konaní, pričom výšku morálnej ujmy nie je potrebné preukazovať. V takýchto prípadoch sa ohľadom výšky morálnej ujmy dokazovanie nevykonáva, nakoľko táto sa priznáva automaticky v závislosti od prietahov v konaní a takúto kompetenciu u nás má len Ústavný súd SR a v rámci Európskej únie iba Európsky súd pre ľudské práva, ktoré pri rozhodovaní postupujú podľa noriem verejného práva. Iná situácia nastáva pri aplikácii z. č. 514/2003 Z. z., čiže pri preukazovaní nároku na nemajetkovú ujmu, nakoľko priznanie nemajetkovej ujmy nastupuje až v prípade, ak konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením."

12.3. Následne odvolací súd na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že nemajetková ujma sa určuje s prihliadnutím na osobu poškodeného a jeho doterajší život, ako aj závažnosť vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k nej došlo, ako aj závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v jeho súkromnom živote, prípadne v spoločenskom uplatnení. Vo vzťahu ku skúmaniu vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podanej žalobe ani podľa odvolacieho súdu nemožno vyhovieť, keďže žalobca, ktorý v tomto smere nenavrhoval žiadne dokazovanie za stavu, keď vznik ujmy sa neprezumuje, náležite nepreukázal konkrétne následky obmedzenia osobnostných práv v súvislosti so zistenými prietahmi v konaní, a zároveň nepreukázal ani príčinnú súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom (prietahmi) a nemajetkovou ujmov. Odvolací súd vychádzal z toho, že len potenciálna možnosť vzniku negatívnych následkov nepostačuje na priznanie finančnej kompenzácie.

13. K námietkam dovolateľa týkajúcim sa nedostatkov odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku

odvolacieho súdu treba uviesť, že právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán významnými pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

14. Z prieskumnej povahy dovolacieho konania a z charakteru dovolacieho konania vyplýva, že dokazovanie sa v ňom nevykonáva a dovolaciemu súdu ani neprislúcha prehodnocovať dôkazy vykonané v konaní na súdoch nižšej inštancie. To akým spôsobom súd vykonáva a vyhodnocuje jednotlivé dôkazy, na ktoré prihliadne a v akej miere, je vždy vecou konajúceho súdu. Dovoláním sa nemožno domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Dovolateľom tvrdené nesprávne hodnotenie dôkazov nie je preto spôsobilé založiť bez ďalšieho zmatečnosťnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd v posudzovanom spore nezistil v postupe súdu nižšej inštancie pochybenia alebo vady v procese dokazovania a jeho hodnotenia, predstavujúce porušenie práva žalobcu na spravodlivé súdne konanie.

15. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, vyplývajúca z ústavného princípu nezávislosti súdov. Táto zásada znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729). V prípade nesprávneho hodnotenia dôkazov však nejde o dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Porušením práva na spravodlivý proces nie je pritom iné hodnotenie vykonaných dôkazov súdom, než aké sú predstavy strany sporu.

16. To, že dovolateľ so skutkovými závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu nesúhlasil a nestotožnil sa s nimi, nemôže samo osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

17. Dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívnym uspokojivým spôsobom, čo nie je tento prípad. Žalobca preto neopodstatnene namieta, že mu odvolací súd nedostatočným a nepresvedčivým odôvodnením rozhodnutia znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení

svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05).

17.1. Skutočnosť, že dovolateľ sa s názorom súdov nižšej inštancie nestotožnil, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP tak nemožno považovať to, že súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Žalobca preto neopodstatnene namieta existenciu tejto vady v zmysle § 420 písm. f) CSP.

18. Na základe vyššie uvedeného možno uzavrieť, že odvolací súd v konaní nepostupoval spôsobom, ktorý by bol v rozpore s kogentnými procesnými ustanoveniami, a ktorým by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľ neopodstatnene namieta nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorý mal znemožniť uskutočňovanie jeho procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Dovolací súd preto dovolanie žalobcu v tejto časti ako procesne neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

19. Dovolací súd sa ďalej zaoberal s namietaným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

20. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

20.1. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

21. Dovolateľ ako právnu otázku uviedol: „... či všeobecný súd môže v rámci konania o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej pri výkone verejnej moci priznať náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá bola spôsobená dĺžkou konania (nielen priet'ahmi) v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (vo veci Zullo proti Taliansku zo dňa 10. 11. 2004) v súlade s výpočtovým základom pohybujúcim sa medzi 1.000 eur - 1.500 eur za rok konania (a nie za rok priet'ahu)."

22. Dovolateľ odôvodnil prípustnosť dovolania uplatnenú v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 CSP písm. b) citovaného ustanovenia, teda tým, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo aj od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

22.1. V danej súvislosti dovolací súd uvádza, že táto vyššie vymedzená právna otázka už bola dovolacím súdom riešená, preto predpoklad prípustnosti dovolania je daný v zmysle ust. § 421 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. K tomu dovolací súd uvádza nasledovné:

23. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický odklon jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu". V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením konkrétného stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená (k tomu pozri napr. rozhodnutie najvyššieho súdu

sp. zn. 3Cdo/6/2017; podobne tiež napr. 4Cdo/95/2017 a 7Cdo/140/2017).

23.1. V dovolaní, prípustnosť ktorého je vyvodzovaná z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, musí dovolateľ špecifikovať ním tvrdený odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu bližšou konkretizáciou rozhodnutia (rozhodnutí) dovolacieho súdu, ktoré napĺňa pojem ustálená prax dovolacieho súdu (R 83/2018). Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovisk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

23.2. Bez konkretizovania podstaty odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým nahrádzať aktivitu dovolateľa, resp. advokáta, ktorý spísal dovolanie a zastupuje dovolateľa. V rozhodovacej praxi dovolacieho súdu je tiež ustálený názor, v zmysle ktorého sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

24. Dovolací súd považuje za potrebné uviesť, čo sa považuje za ustálenú súdnu prax dovolacieho súdu. Do tohto pojmu patria predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovisk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3Cdo/158/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 6Cdo/21/2017). Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovisk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovisk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

25. Zhrnúc vyššie uvedené, z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je relevantná len taká otázka, ktorá kumulatívne vykazuje všetky nižšie uvedené znaky: a/ musí ísť o otázku riešenu odvolacím súdom, ktorá je buď hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho charakteru, b/ spôsob jej vyriešenia odvolacím súdom zakladá „odklon“ od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ odvolací súd na jej riešení založil svoje rozhodnutie, d/ uvedená otázka musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, e/ vždy musí ísť o otázku právnú, nie skutkovú; ak niektorý z týchto znakov chýba, dovolanie nie je podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP prípustné (k tomu pozri R 1/2018).

26. Dovolací súd sa najskôr zaoberal tým, či sú splnené predpoklady prípustnosti dovolania, a to najmä z hľadiska, či v prípade dovolateľom nastolenej právnej otázky, ide o takú otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

27. Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (právne ukotvená v zákone č. 514/2003 Z. z.) je jednou z foriem objektívnej zodpovednosti štátu, tzn. zodpovednosti uplatňovanej bez ohľadu na zavinenie, ktorá je daná vtedy, ak sú splnené súčasne tri základné zákonné podmienky, a to existencia nezákonného rozhodnutia či nesprávneho úradného postupu orgánu verejnej moci, existencia škody (resp. nemajetkovej ujmy vyjadriteľnej v peniazoch) a príčinná súvislosť medzi škodou, ujmov a takýmto nezákonným rozhodnutím či nesprávnym úradným postupom. Za nesprávny úradný postup sa považuje aj porušenie povinnosti orgánu verejnej moci urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie zákonom ustanovenej lehote, nečinnosť orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci, zbytočné prietahy v konaní alebo iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb. V prípade splnenia zákonných podmienok pre zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci sa poškodenému uhrádza skutočná škoda a ušlý zisk. V prípade, ak iba samotné

konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadostučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak. Nemajetková ujma predstavuje zásah do inej, než majetkovej sféry poškodeného, a teda môže predstavovať rôzne negatívne následky do osobnostnej integrity poškodeného vplývajúce na jeho česť, vážnosť, povest', doterajší súkromný a pracovný život, rodinné vzťahy, spoločenské postavenie a podobne. Kritériami pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch sú v zmysle § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. osoba poškodeného (jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje), závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k nej došlo, závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení.

27.1. Okruh rozhodujúcich skutočností, ktoré sa týkajú povinností tvrdenia a označenia dôkazov na preukázanie týchto tvrdení, je daný hypotézou hmotnoprávnej normy, ktorá upravuje sporný právny pomer strán. Táto norma zásadne určuje tak rozsah dôkazného bremena (okruh skutočností, ktoré musia byť preukázané), ako aj nositeľa dôkazného bremena. V konaní o náhradu škody spôsobenú orgánom verejnej moci v podobe náhrady materiálnej škody a nemajetkovej ujmy má žalobca bremeno tvrdenia v tom, že žalovaný mu spôsobil škodu a zasiahol do jeho osobnosti, a že tento zásah bol objektívne spôsobilý privodiť ujmu na jeho právach, pričom musí nielen uviesť (tvrdiť), ale aj preukázať, aká ujma mu vznikla. Z tohto bremena tvrdenia pre žalobcu vyplýva dôkazné bremeno preukázať skutočnosti svedčiacie o existencii škody a zásahu. Keď sa domáha náhrady majetkovej, ako i nemajetkovej ujmy, musí na konkrétnych skutkových okolnostiach preukázať, že škoda mu skutočne vznikla, a že zásah nielen mohol, ale aj skutočne vyvolal následnú reakciu v jeho súkromnom živote vrátane kvality života (t. j. duševnej stability, duševného zdravia, ľudskej dôstojnosti, telesnej integrity), rodinnom prostredí, profesionálnej sfére, či v inom prostredí. Len ak sú tieto skutočnosti nesporne preukázané, súd môže skonštatovať, že žalobca uniesol bremeno tvrdenia, ako aj bremeno dôkazu, a vyvodíť z toho jeho úspech v konaní. Otázku splnenia povinnosti tvrdenia a povinnosti označiť na preukázanie tvrdení dôkazy, musí súd vždy riešiť so zreteľom na individuálne okolnosti prejednávanej veci.

27.2. V konaniach, kde bola predmetom rozhodovania zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, dovolací súd považoval za nevyhnutne danú existenciu dôkazného bremena na strane žalobcu za účelom preukázania skutočností svedčiacich o existencii škody, resp. nemajetkovej ujmy, a teda že zásah nielen mohol, ale aj skutočne vyvolal následné negatívne následky vo sfére, ktorá sa žalobcu (ako poškodeného) bezprostredne dotýkala. V rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/44/2017 konštatoval, že je úlohou súdu posudzovať závažnosť ujmy predovšetkým vo vzťahu k tým jednotlivým osobnostným sféram, ktoré poškodená osoba v žalobe uplatňuje. V rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/145/2011 najvyšší súd k nemajetkovej ujme uviedol, že hoci výšku nemajetkovej náhrady súd určuje voľnou úvahou, nemôže ísť o úvahu nepreskúmateľnú, resp. o úvahu svojvoľnú. Určenie výšky nemajetkovej ujmy má byť (vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu) v súlade s požiadavkou spravodlivosti. Súd musí mať preukázanú najmä skutočnosť, pre ktorú dospel k záveru, že zadostučinenie podľa prvého odseku ustanovenia § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. nie je postačujúce, predovšetkým z hľadiska intenzity, trvania a rozsahu nepriaznivých následkov vzniknutých žalobcovi vzhľadom na jeho postavenie v rodine a spoločnosti a podobne.

27.3. V rozhodnutí sp. zn. 8Cdo/191/2020 najvyšší súd konštatoval, že posúdenie otázky výšky náhrady nemajetkovej ujmy je výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo, a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súdy viedli k prijatiu toho-ktorého rozhodnutia. V rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/19/2020 dovolací súd poukázal na to, že určenie výšky nároku na náhradu nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá nepodlieha žiadnemu hodnoteniu, naopak jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Rovnako aj v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/263/2020 dovolací súd k otázke výšky náhrady nemajetkovej ujmy uviedol, že je vždy závislá od výsledku posúdenia individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. V rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/58/2021 dovolací súd odmietol argumentáciu dovolateľa (žalobcu), že bolo povinnosťou žalovanej preukázať, že žalobcovi v priamej príčinnej súvislosti s nesprávnym úradným postupom krajského súdu nemajetková ujma nevznikla. Dovolací súd poukázal na to, že tzv. obrátené dôkazné bremeno je typické pre iné súdne

konania, napr. antidiskriminačné spory alebo spory o ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka.

27.4. Uvedené závery dovolacieho súdu, aj keď neboli vyslovené priamo v konaniach o náhradu škody a nemajetkovej ujmy za nesprávny úradný postup spočívajúci v prieťahoch v konaní, sú aplikovateľné aj na prejednávany prípad, pretože zákon č. 514/2003 Z. z. pri úprave spôsobu a rozsahu náhrady škody nerozlišuje právnu udalosť, ktorá zakladá nárok na náhradu škody. Spôsob odškodnenia (upravený v § 17 zákona č. 514/2003 Z. z.) je spoločný pre všetky zásahy orgánov verejnej moci, ktoré sú predmetom úpravy citovaného zákona, teda nezákonné rozhodnutie, nezákonné zatknutie, zadržanie alebo iné pozbavenie osobnej slobody, rozhodnutie o treste, o ochrannom opatrení alebo o väzbe, alebo nesprávny úradný postup. Závery o spôsobe a rozsahu priznávanej nemajetkovej ujmy vyslovené v konaniach, kde sa zodpovednosť vyvodzuje z nezákonného rozhodnutia, sú relevantné aj pre konania o zodpovednosti za škodu za nesprávny úradný postup (pozri sp. zn. 9Cdo/259/2021).

27.5. Rovnako Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom Náleze zo dňa 27. januára 2017 sp. zn. III. ÚS 754/2016 uviedol, že „Stanoviť presnou sumou výšku náhrady nemajetkovej ujmy za deň či mesiac trvania väzby alebo vedenia trestného stíhania vopred pre všetky prípady nie je možné, pretože primeranosť výšky náhrady nemajetkovej ujmy musí zohľadňovať vždy osobitné okolnosti prípadu, ktorých rozmanitosť nemožno vopred postihnúť. Rovnako tak nie je možné ani mechanicky prevziať závery rozhodovacej praxe súdov iných štátov či Európskeho súdu pre ľudské práva, a to najmä s ohľadom na odlišnosť životnej úrovne v jednotlivých štátoch, ktorá rovnako tak musí byť zohľadnená, pokiaľ priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy má zodpovedať predstavám spravodlivosti a slušnosti v danom čase a na danom mieste“.

28. Dovolací súd poukazuje najmä na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/222/2021, kde bola predmetom posúdenia nemajetková ujma spôsobená nesprávnym úradným postupom. Dovolací súd v tomto rozhodnutí konštatoval, že „Hoci aj v dôsledku neprimerane dlhotrvajúceho konania možno ujmu spočívajúcu v neistote poškodeného ohľadne výsledku konania predpokladať, je už predmetom ďalšieho dokazovania posudzovanie, o ujmu akej intenzity ide, kedy je na poškodenom, aby svoje tvrdenia o existencii takých relevantných skutočností, ktoré umocňujú hĺbku zásahu alebo významne ovplyvňujú jeho životnú situáciu, hodnoverne v konaní preukázal.“

28.1. V tomto zmysle najvyšší súd ďalej uviedol, že „I keď v dôsledku neprimerane dlhotrvajúceho konania je možné ujmu spočívajúcu v neistote poškodeného ohľadne výsledku konania predpokladať, je predmetom samotného dokazovania posúdiť, či ide o ujmu nepatrnú alebo značnú, kedy už nestačí iná forma zadosťučinenia (napr. verejné ospravedlnenie, uverejnenie zrušujúceho rozsudku a stručného znenia odôvodnenia a pod.). Inými slovami poškodeného zaťažuje nielen povinnosť tvrdiť existenciu relevantných skutočností umocňujúcich zásah do kvality života alebo ovplyvnenie životnej situácie, ktorými odôvodňuje vznik nemajetkovej ujmy za nesprávny úradný postup súdu spočívajúci v zbytočných prieťahoch v súdnom konaní, ale aj povinnosť tieto skutočnosti v konaní hodnoverne preukázať.“ (s týmto názorom sa stotožnil najvyšší súd aj v rozhodnutí sp. zn. 9Cdo/259/2021).

29. V súvislosti s uvedeným je to práve žalobca ako poškodený, ktorého v spore zaťažuje dôkazné bremeno spočívajúce v povinnosti preukázať (aspoň v základnom rozsahu) skutočnosti, z ktorých by vyplývalo, že mu v dôsledku nesprávneho úradného postupu vznikla nemajetková ujma, na ktorej reparáciu je potrebné priznať aj náhradu v peniazoch. Dôkazná povinnosť na preukázanie splnenia kvalifikovaných podmienok pre priznanie nemajetkovej ujmy, ako i kritérií pre určenie jej výšky, tak stíha výlučne poškodeného (rozhodnutie sp. zn. IV. ÚS 1/2012).

30. Navyše rovnako ústavný súd sa v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 16/2024 stotožnil s názorom najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/222/2021, nakoľko ústavný súd konštatoval, že „ak by konajúce súdy pripustili záver, že v spore o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej neprimeranou dĺžkou konania sa nevyžaduje od žalobcu unesenie dôkazného bremena, a teda že sa od žalobu nevyžaduje preukazovanie existencie a rozsahu ujmy spôsobenej nesprávnym úradným postupom podľa § 17 ods. 2 a 3 z. č. 514/2003 Z. z., vytvoril by sa priestor na svojvôľu súdu v dôsledku absolútneho odchýlenia sa od znenia príslušných zákonných ustanovení, čím by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05). V naznačenom hypotetickom prípade by jednoznačne išlo o arbitrárne posúdenie, ktoré by predstavovalo zásah do práva

na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces protistrany... je potrebné (v zhode s rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/222/2021) zdôrazniť, že zákon č. 514/2003 Z. z. je norma súkromného práva, ktorá pri určovaní výšky morálnej ujmy ukladá prihliadať na kvalifikované nepriaznivé následky, ktorých existenciu a rozsah musí žalobca preukázať v priebehu dokazovania v súdnom konaní."

31. Dovolací súd preto uvádza, že odvolací súd sa od uvedených rozhodnutí najvyššieho súdu žiadnym spôsobom neodklonil, nakoľko odvolací súd vychádzal z názoru, že v dôsledku neprimerane dlhotrvajúceho konania možno ujmu spočívajúcu v neistote poškodeného ohľadne výsledku konania predpokladať, je ale už predmetom ďalšieho dokazovania či ide o ujmu nepatrnú alebo značnú, kedy je na poškodenom, aby svoje tvrdenia o existencii takých relevantných skutočností, ktoré umožňujú hĺbku zásahu alebo významne ovplyvňujú jeho životnú situáciu hodnoverne v konaní preukázal. Nesprávny úradný postup nemožno považovať bez ďalšieho za konanie, v dôsledku ktorého by žalobcovi automaticky prináležal nárok na peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy.

31.1. Odvolací súd následne na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalobca ani dostatočne spoľahlivo nepreukázal dôvodnosť uplatnenej peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy, keď náležite nepreukázal vznik konkrétnych nepriaznivých následkov, ktoré mu mali v súvislosti s nesprávnym úradným postupom vzniknúť a jeho všeobecné tvrdenia v tomto smere tak zostali v konaní dôkazne nepodložené. Odvolací súd vyhodnotil, že žalobca, ktorý v tomto smere nenavrhol žiadne dokazovanie za stavu, keď vznik ujmy sa neprezumuje, nepreukázal ani príčinnú súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a nemajetkovou ujmou.

32. V zmysle vyššie uvedeného je zrejmé, že žalobca sa nestotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu. Taktiež je zrejmé, že dovolateľ v dovolaní nepoukázal na žiadne rozhodnutie najvyššieho súdu, od ktorého by sa súdy nižších inštancií odklonili. Žalobca tak nedôvodne namieta odklon od judikatúry najvyššieho súdu. Sama polemika s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika prístupu odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu veci významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) CSP (porovnaj aj rozhodnutie sp. zn. 3Cdo/6/2017).

33. Z uvedených dôvodov preto dovolateľom vymedzená otázka nespĺňa kritériá vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle ustanovení § 432 až § 435 CSP. Len samotné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, ako i sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci významovo nezodpovedajú predpokladom prípustnosti dovolania, ktoré sú definované v § 432 CSP v spojení s § 421 ods. 1 CSP. Dovolanie podané pre nesprávne právne posúdenie nemožno odôvodniť ani spochybnením skutkových záverov súdov nižšej inštancie na základe tvrdeného nesprávneho vyhodnotenia dôkazov. Prelomenie stavu právnej istoty nastolenej právoplatnosťou rozhodnutia odvolacieho súdu, konštatovaním prípustnosti dovolania v danom prípade do úvahy neprichádza.

34. Dovolací súd preto konštatuje, že prípustnosť dovolania uplatneného dovolateľom podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je daná. Preto dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol v zmysle § 447 písm. f) CSP.

35. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd preto uzatvára, že dovolateľom formulovaná otázka nepredstavuje vymedzenie právnej otázky tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Rovnako dovolateľ neopodstatnene namieta nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorý mal znemožniť uskutočňovanie jeho procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Dovolací súd preto dovolanie žalobcu ako procesne neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) a f) CSP.

36. Rozhodnutie o trovách dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

37. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.